

กลุ่มบางกลอยและเครือข่ายภาคประชาสังคมในการเรียกร้องความยุติธรรม
ด้านสิทธิมนุษยชน: รูปแบบวิธีการและกลยุทธ์ในการเรียกร้อง
Bang Kloi Group and Civil society Networks in demanding justice
Human Rights: Forms, Methods and Strategies for Claims

สมยศ ปัญญามาก¹, พร้อมพล สัมพันธ์โน²

Somyot Panyamak¹, Promphol Samphanthano²

Received: 1 December 2022; Revised: 6 December 2022; Accepted: 7 December 2022

บทคัดย่อ

กลุ่มบางกลอยและเครือข่ายภาคประชาสังคม ได้ร่วมกันเรียกร้องสิทธิมนุษยชนและความเป็นธรรมจากภาครัฐที่มีการเข้าไปยึดพื้นที่ป่าคืนจากชาวกะเหรี่ยงบางกลอย โดยมีการใช้วิธีการที่รุนแรงทั้งจับกุมและผลักดัน ให้ชาวกะเหรี่ยงที่อยู่บางกลอยบน ออกจากพื้นที่ รวมถึงการที่ภาครัฐไม่มีการจัดสรรสวัสดิการให้แก่ชาวบ้านที่ออกจากพื้นที่อย่างเหมาะสม ทำให้ถึงแม้จะออกจากพื้นที่มาแต่สุดท้ายชาวกะเหรี่ยงบางส่วนทนความแรงกดดันไม่ไหว จึงต้องการจะกลับไปยังพื้นที่ใจแผ่นดินหรือบางกลอยบนอีกครั้งแต่ไม่สามารถทำได้ ส่งผลให้ทั้งชาวกะเหรี่ยงบางกลอยเองรวมถึงภาคประชาสังคมที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียกร้องนี้นั้นต้องมีการยื่นหนังสือถึงหน่วยงานของภาครัฐครั้งแล้วครั้งเล่า ทั้งยังมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการเรียกร้องเชิงสัญลักษณ์ ไปจนถึงการชุมนุมประท้วง และในปัจจุบันที่สื่อออนไลน์เองมีบทบาทมากในชีวิตประจำวันของทุกคน ทำให้เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นที่บางกลอยจึงกลายเป็นกระแสจนส่งผลเรื่องนี้เป็นที่สนใจของผู้คนมากมาย

คำสำคัญ: เครือข่ายภาคประชาสังคม; การเรียกร้องความยุติธรรม; สิทธิมนุษยชน

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา; Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus

² สมาคมปกากะญอเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม; The Pga K'Nyau Association for Social and Environmental Development

Corresponding Author, E-mail: Somyot_pan@hotmail.co.th

Abstract

Bang Kloi Group and the Civil Society Network have joined together to demand human rights and fairness from the government that has taken back the forest area from the Karen (southeast Asian People) Bang Kloi people. By using violent methods, both arresting and pushing. for the Karen (southeast Asian People) people in Bang Kloi Bon leave the area including the fact that the government does not allocate welfare to villagers who leave the area appropriately. Therefore, even after leaving the area, some Karen people can't stand the suffering. Therefore, he wanted to return to the heart of the land or Bang Kloi Bon again, but was unable to do so. Result, both the Karen (southeast Asian People) Bang Kloi themselves and the civil society who participated in this claim had to repeatedly submit a letter to the government agencies. There are also various activities that are symbolic calls. to the protests and nowadays, online media play a huge role in everyone's daily life causing various events that happened at Bang Kloi, it became a trend that resulted in this matter being of interest to many people.

Keywords: Civil society networks; Demanding justice; Human rights

บทนำ

บางกลอย คือ หมู่บ้านอพยพชาวกะเหรี่ยง ตั้งอยู่ใน “ใจแผ่นดิน” ใจกลางป่าแก่งกระจาน ซึ่งเป็นถิ่นฐานดั้งเดิมที่พวกเขาอยู่อาศัยมานานกว่า 100 ปี ชื่อใจแผ่นดินปรากฏครั้งแรกในแผนที่ทหารเมื่อปี พ.ศ.2455 ชาวบางกลอยมีวิถีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ ทำไร่หมุนเวียน ก่อนที่จะมีกฎหมาย ป่าไม้ฉบับแรก 30 ปี และ 50 ปี ก่อนมีกฎหมายอุทยาน บ้านใจแผ่นดิน ถูกประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานปี 2524 ในสภาพป่าที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ ต่อมาชาวกะเหรี่ยงบางกลอย (ใจแผ่นดิน) ถูกกล่าวหาว่า เป็นคนต่างด้าว เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทำลายป่าต้นน้ำ เป็นอันตรายต่อความมั่นคง โดยที่ชาวบ้านไม่มีโอกาสโต้แย้งและพิสูจน์ข้อเท็จจริง เมื่อเวลาผ่านไปหลายปีชาวบ้านได้รับพิสูจน์สัญชาติ และได้สิทธิการการเป็นคนไทย กระทั่งในปี 2539 ชาวกะเหรี่ยงจากใจแผ่นดินถูกอพยพลงมาที่บ้านโป่งลึก-บางกลอยล่าง โดยได้รับคำสัญญาว่าจะจัดสรรที่ดินให้ทำกิน ส่วนหนึ่งได้รับการจัดสรรที่ดิน แต่ปลูกข้าวไม่ได้ผลหรือที่ดินเป็นหิน มีชาวบ้านอีกส่วนไม่ได้รับการจัดสรรที่ดินทั้งที่ดินทำกินและอยู่อาศัย และเข้าไม่ถึงโครงการช่วยเหลือ บางส่วนตัดสินใจกลับคืนใจ

แผ่นดิน แต่บางส่วนอดทนอยู่ที่บางกลอยล่าง โดยการไปรับจ้างแรงงาน แลกกับรายได้อันน้อยนิด ไม่พอกับการซื้อข้าวกิน พวกเขาอดทนใช้ชีวิตด้วยความทุกข์ยากมากกว่า 20 ปี

ในปี 2554 ชาวกะเหรี่ยงที่ใจแผ่นดินถูกกวาดล้างลงมาอยู่ที่บางกลอยล่าง ที่พักและยังข้าว ถูกเผาทำลาย พวกเขาไม่มีที่ดินทำกิน ไม่มีที่ดินอาศัย พวกเขาพยายามเรียกร้องขอความเป็นธรรม และขอกลับไปยังใจแผ่นดิน แต่กลับได้รับเพียงความหวาดกลัว จนไม่กล้าปรึกษาเรียกร้องความเป็นธรรม ซึ่งต่อมาเริ่มมีการต่อต้านรัฐของกลุ่มชาวกะเหรี่ยงใจแผ่นดินรวมถึงมีภาคประชาสังคมต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียกร้องความเป็นธรรม โดยใช้กลยุทธ์วิธีการต่างๆ อีกทั้งยังมีการชุมนุมประท้วง ยื่นข้อเสนอต่อภาครัฐจนเกิดเป็นกระแสในโลกออนไลน์ที่มีชาวไทยให้ความสนใจเป็นอย่างมากจึงนำมาสู่บทความบทความเล่มนี้ที่ต้องการศึกษาถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรวมถึงรูปแบบกลยุทธ์ต่างๆ ที่ชาวกะเหรี่ยงบางกลอยและภาคประชาสังคมต่างๆ ได้กระทำเพื่อเรียกร้องสิทธิและความเป็นธรรมต่อภาครัฐ

เนื้อเรื่อง

ลำดับเหตุการณ์

ในจังหวัดเพชรบุรี เขตผืนป่าแก่งกระจาน ลึกสุดทางทิศตะวันตกที่อยู่ใกล้กับชายแดนพม่า มีชุมชนเล็กๆ ชื่อ “ใจแผ่นดิน” ผู้อาศัยคือชาวกะเหรี่ยง ที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติมาอย่างยาวนาน โดยมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่า หมู่บ้านใจแผ่นดินมีอยู่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2455 แต่เชื่อว่า จริงๆ ชาวกะเหรี่ยงอยู่มานานก่อนหน้าปี 2455 จากนั้น ในปี พ.ศ.2484 ประเทศไทย มีพ.ร.บ.ป่าไม้ ฉบับแรก ตามด้วยปี 2504 จะมี พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ ก่อนที่ในปี พ.ศ.2524 จะมีการประกาศตั้งอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานขึ้น โดยคำนิยามของอุทยานแห่งชาตินั้น คือพื้นที่ ที่สงวนให้รักษาไว้อยู่ในสภาพเดิม เมื่อเป็นป่าก็ต้องอยู่ในสภาพของป่า ห้ามใครมาตั้งรกรากและใช้ชีวิตในพื้นที่แห่งนี้ ซึ่งชาวกะเหรี่ยงนั้นอยู่อาศัยในป่าก่อนที่ประเทศไทยจะใช้คำว่า “อุทยานแห่งชาติ”

เมื่อแก่งกระจานถูกตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติแล้ว จึงทำให้กลุ่มชาวกะเหรี่ยงที่เคยอาศัยในที่ของตัวเอง กลายเป็นผู้บุกรุกป่าไปโดยปริยาย โดย ทางฝั่งรัฐ นำโดยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ได้เจรจาขอให้ชาวบ้านย้ายถิ่นฐานจาก “ใจแผ่นดิน” และ “บางกลอยบน” ที่มีชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่เช่นกัน ลงมาพื้นที่ด้านล่างที่บริเวณ บางกลอยล่าง และบ้านโป่งลึก ซึ่งรัฐจัดเตรียมที่อยู่อาศัยและที่ดินสำหรับการเกษตรไว้ให้ ตอนแรกชาวกะเหรี่ยงก็ไม่ยอม เพราะอยู่อาศัยในเขตอุทยานแห่งชาติมายาวนานชั่วชีวิต แต่สุดท้ายการเจรจาสำเร็จในปี 2539 และในปีเดียวกันนั้นเองชาวกะเหรี่ยงจากใจแผ่นดินถูกอพยพลงมาที่บ้านโป่งลึก-บางกลอยล่าง โดยได้รับคำ

สัญญาว่าจะจัดสรรที่ดินให้ทำกิน ส่วนหนึ่งได้รับการจัดสรรที่ดิน แต่ปลูกข้าวไม่ได้ผลหรือที่ดินเป็นหิน มีชาวบ้านอีกส่วนไม่ได้รับการจัดสรรที่ดินทั้งที่ดินทำกินและอยู่อาศัย และเข้าไม่ถึงโครงการช่วยเหลือ กระทั่งบางส่วนตัดสินใจกลับคืนใจแผ่นดิน แต่บางส่วนอดทนอยู่ที่บางกลอยล่าง โดยการไปรับจ้างแรงงาน

ชาวกะเหรี่ยงกลับไปอยู่ในเขตอุทยานฯ แต่ในมุมมองของรัฐไม่ต้องการให้มีชุมชนใดๆ อาศัยอยู่อีกต่อไป โดยอธิบายว่า ถ้าหากปล่อยให้มีคนอยู่อาศัยได้ อนาคตอาจมีชนกลุ่มน้อยจากพม่า บุกมาตั้งรกรากถิ่นฐานอีก และอาจเป็นจุดช่องสุ่มกำลัง ชื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าผิดกฎหมายได้ รวมถึงไม่มีอะไรกันตีว่า คนที่อาศัยอยู่ในป่า จะอยู่กับธรรมชาติได้เป็นอย่างดี เพราะอาจจะบุกรุกทำลายป่า และทำไร่เลื่อนลอยได้ทุกเมื่อ ดังนั้นฝั่งรัฐจึงมีแผนที่จะไล่ชาวกะเหรี่ยงออกจากเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานอยู่ตลอด

ในปี พ.ศ.2553 คณะรัฐมนตรีได้ผลักดัน “กลุ่มป่าแก่งกระจาน” ขึ้นเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ จากทางยูเนสโก โดยไทยให้เหตุผลว่า แก่งกระจานเป็นผืนป่าที่สมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งในอาเซียน มีสัตว์ที่หายากมากมาย รวมแล้วมากกว่า 490 ชนิด ถ้าหากป่าแก่งกระจานกลายเป็นมรดกโลกได้สำเร็จ ก็จะสามารถชิงชื่อเสียงและรายได้จากการท่องเที่ยว ดังนั้นเหตุการณ์กับกะเหรี่ยงที่ยื้อกันมาหลายปี ก็จำเป็นต้องมีความชัดเจนเสียที ดังนั้นในช่วงปี 2553-2554 เจ้าหน้าที่อุทยานฯ นำโดยชัยวัฒน์ ลิมลิตอักษร หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ร่วมมือกับทหาร บุกเข้ารื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ทั้งเขตใจแผ่นดิน และบางกลอยบน รวมทั้งหมด 6 ครั้ง โดยมีจุดประสงค์บังคับให้ชาวกะเหรี่ยงทั้งหมดออกจากป่า โดยปฏิบัติการนี้ใช้ชื่อว่า “ยุทธการตะนาวศรี” ซึ่งยุทธการนี้ทำให้ชาวกะเหรี่ยงต้องถอยลงมาใช้ชีวิตกันที่เขตบางกลอยล่าง และบ้านโป่งลึก

ในเดือน กรกฎาคม 2554 ปู่คออี้ หรือนายคออี้ มิมี ชาวกะเหรี่ยงอาวุโสอายุ 100 ปี พร้อมกับชาวบ้านอีก 5 คน รวมตัวกันฟ้องร้องกรมอุทยานฯ โดยอธิบายว่า ในยุทธการตะนาวศรีไม่ใช่แค่ผลักดันเฉยๆ แต่ทำการเผาไล่ทั้งบ้าน ทั้งยังข้าว ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง โดยมีชาวบ้านถึง 98 ครอบครัวที่ต้องเดือดร้อน และนอกจากค่าเสียหายแล้ว ปู่คออี้ ยังขออำนาจศาลให้ชาวกะเหรี่ยงกลับไปอยู่ในเขตอุทยานได้ตามเดิม ซึ่งคดีนี้ก็เกิดขึ้นเป็นคดีใหญ่ เพราะถ้าศาลตัดสินว่าเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ผิดจริง นอกจากจะชดเชยค่าเสียหายแล้ว ยังอาจต้องติดคุกอีกหลายคน ซึ่งฝั่งชาวกะเหรี่ยงมั่นใจว่ามีโอกาสจะชนะคดีได้ เพราะมีพยานปากเอก นั่นคือ “บิลลี่” พลละจี รักจงเจริญ แกนนำชาวกะเหรี่ยง ซึ่งมีอาชีพเป็นสมาชิก อบต.ห้วยแม่เพรียง เป็นคนที่สื่อสารภาษาไทยได้ชัดเจน และเป็นเจ้าหน้าที่รัฐเองด้วย ดังนั้นย่อมได้รับความน่าเชื่อถือมากเป็นพิเศษ แต่ก่อนที่บิลลี่จะไปขึ้นให้การกับศาลแค่ 1 เดือน เขาถูกนายชัยวัฒน์ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จับตัวไว้ แล้ว

สุดท้ายบิลลีก็หายสาบสูญไปเลย นอกจากบิลลีแล้ว ยังมีประเด็นของนายทัศนกุล โอบอ้อม หรือชื่อเล่นคืออาจารย์ป๊อด เคยลงสมัครส.ส.ในจังหวัดเพชรบุรี โดยนายทัศนกุลเป็นผู้ประสานงานของกลุ่มกะเหรี่ยงในการฟ้องร้องเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ปรากฏว่านายทัศนกุล โดนยิงตาย ระหว่างขับรถ และตามหาคนกระทำผิดไม่ได้เช่นกัน กลายเป็นว่าสองคนที่คำพูดมีน้ำหนักน่าเชื่อถือของฝั่งกะเหรี่ยง โดนสังหารไปแล้วเรียบร้อย

คดียืดเยื้อกันมายาวนานถึง 7 ปี ในที่สุด 12 มิถุนายน 2561 ศาลปกครองสูงสุด ตัดสินคดีว่า เจ้าหน้าที่อุทยานฯ ใช้อำนาจเกินกว่าเหตุ โดยการเผาทำลายสิ่งปลูกสร้างและทรัพย์สิน เป็นเหตุทำให้ชาวบ้านต้องสูญเสียปัจจัยในการดำรงชีวิต รวมแล้วกรมอุทยานฯ ต้องชดเชยค่าเสียหายทั้งสิ้น 300,987 บาท แม้จะได้เงินก่อน แต่ศาลยืนยันว่า ไม่อนุญาตให้ชาวกะเหรี่ยงกลับไปอยู่ในป่า เพราะเป็นเขตอุทยานแห่งชาติแล้ว นั่นเท่ากับว่า ชาวกะเหรี่ยงทั้งหมด ต้องมาใช้ชีวิตที่บ้านโป่งลึก และบางกลอยล่าง อย่างไม่มีทางเลือก

ปัญหาที่ทำให้ทุกอย่างแก้ไขไม่ได้ก็คือ เมื่อรัฐเอากะเหรี่ยงลงมาอยู่ในพื้นราบแล้ว แต่กลับไม่ได้จัดสรรที่ดินให้ชาวกะเหรี่ยงเอาไปทำการเกษตร ซึ่งเมื่อไม่มีที่ดินทำกิน ทำให้ชาวบ้าน ต้องเปลี่ยนอาชีพไปรับจ้างจิปาถะในเมืองแทน ซึ่งตอนแรกๆก็พอทำได้ แต่พอมีวิกฤติโควิด-19 ก็ไม่มีใครจ้างงานใดๆอีก จากเดิมปลูกข้าวกินเองได้ คราวนี้ไร่นาของตัวเองก็ไม่มี รับจ้างใครก็ไม่ได้ กลายเป็นว่าคุณภาพชีวิตของชาวกะเหรี่ยงจึงเต็มไปด้วยความแร้นแค้น

เนื่องจากเหตุการณ์ต่างที่กล่าวมานี้จึงทำให้มีกลุ่มชาวบ้านบางกลอยเองรวมถึงภาคประชาสังคมต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเรียกร้องความเป็นธรรมจากการกระทำต่างๆ ที่ภาครัฐได้กระทำต่อชาวกะเหรี่ยงบางกลอยตลอดช่วงที่ผ่านมาตั้งแต่การยื่นข้อเสนอ ยื่นข้อเรียกร้อง จวบจนการประท้วงในรูปแบบต่างๆ

การเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม

การเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมแก่ชาวกะเหรี่ยงบางกลอยนั้นเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมของหลากหลายกลุ่มทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ โดยภาคประชาสังคมที่ออกมาเรียกร้องและเป็นกลุ่มแกนนำสำคัญได้แก่ ภาควิ save บางกลอย กลุ่มบางกลอยคืนถิ่น กลุ่มพิมูฟ รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ปลดแอก ด้วย

ภาควิ save บางกลอย

กลุ่มภาควิ save บางกลอย เกิดขึ้นเมื่อช่วงต้นปี 2564 การจัดตั้งภาควิ save บางกลอย ครั้งนี้ก็เพื่อเรียกร้องสิทธิมนุษยชนให้แก่ชาวกะเหรี่ยงบางกลอย และก่อนที่จะเรียกร้องสิทธิต่างๆได้มีการเข้าไปพูดคุยปรึกษาหารือถึงปัญหาสาเหตุที่แท้จริงกับชาวบ้านโดยตรง โดย ภาควิ save บาง

กลอย มองว่าคนกะเหรี่ยงอยู่ในพื้นที่จุดนั้นก่อนจะเป็นอุทยานเสียอีก พวกเขามีวิธีที่จะอยู่กับธรรมชาติอย่างยั่งยืน เป็นรัฐต่างหากที่เข้าไปจับไล่พวกเขาออกมา และยังไปกว่าการไล่ คือการไม่มีอะไรรองรับให้ชีวิตของชาวกะเหรี่ยง เหมือนให้เผชิญดาบน้าเอาเอง รวากับว่าชีวิตของชาวเขาไม่มีคุณค่าที่จะให้ความสำคัญจากภาครัฐ นิยามของรัฐ ป่าคือป่า คนไม่ควรเกี่ยวข้อง แต่มีการศึกษาในประเทศอื่นมากมาย ว่ากลุ่มชาติพันธุ์สามารถอาศัยร่วมกับธรรมชาติได้ การที่ไปเอาชาวกะเหรี่ยงออกจากที่ที่เขาเคยอยู่ อาจเป็นการทำลายวิถีชีวิต และภูมิปัญญาพื้นบ้านที่สั่งสมกันมายาวนาน

กลุ่มบางกลอยคืนถิ่น

บางกลอยคืนถิ่น หรือกลุ่มครอบครัวชาวกะเหรี่ยงบางกลอยที่ต้องการกลับเข้าไปอยู่ในพื้นที่บางกลอยบน โดยเริ่มต้นจากครอบครัวชาวกะเหรี่ยงบางกลอยทั้งหมด 36 ครอบครัว ซึ่งความต้องการเดินทางกลับไปนี้ เพื่อทำไร่หมุนเวียนเลี้ยงชีพตนเอง ณ พื้นที่ ใจแผ่นดิน ซึ่งเป็นที่ดินของบรรพบุรุษที่เคยอยู่อาศัยและทำกินมา

กลุ่มพีมูฟ

"พีมูฟ" หรือ ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (People Movement for a Just Society : P-Move) จัดตั้งขึ้นเมื่อประมาณเดือนพฤษภาคม 2556 โดยการที่ชาวบ้านรวมตัวกันต่อสู้เรียกร้องความยุติธรรมจากภาครัฐหลากหลายรูปแบบ ทั้งกลุ่มเล็ก กลุ่มชุมชน กลุ่มจังหวัด หรือจัดตั้งเป็นเครือข่ายภาคต่างๆ แต่ส่วนใหญ่ปัญหาหรือข้อเรียกร้องมักไม่ได้รับการตอบสนอง โดยอ้างว่าต้องผ่านขั้นตอนกระบวนการหลายอย่าง กลยุทธ์ที่ใช้บ่อยคือ ส่งตัวแทน “รับเรื่อง-ปลอบขวัญ-ยืดเวลา-ปล่อยหมดแรง” แต่ในวันนี้ชาวบ้านเริ่มรู้ทันว่า หากปล่อยไว้อย่างนี้การต่อสู้เพื่อสิทธิชุมชนที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้คงไม่สำเร็จผล ไม่ว่าปัญหาเขื่อนปากมูล คนพลัดถิ่น กลุ่มโดนดชุมชน ภาษีที่ดิน พื้นที่เกษตรทำกิน สลัม ฯลฯ

กลุ่มชาติพันธุ์ปลดแอก

กลุ่มชาติพันธุ์ปลดแอก เกิดขึ้นเมื่อ ช่วงกลางปี 2565 จากการรวมตัวกันของคนรุ่นใหม่กลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมือง รวมถึงนักกิจกรรมทางสังคม ที่เล็งเห็นว่าการแก้ไขปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยนั้นจำเป็นต้องทำอย่างถอนรากถอนโคน โดยนับจากยุคสงครามเย็นเป็นต้นมา กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยต้องเผชิญกับการประกอบสร้างมายาคติอย่างน้อย 3 ประเด็น ได้แก่ การมองว่ากลุ่มชาติพันธุ์เป็นคนต่างด้าว ไม่ใช่คนไทย การมองว่ากลุ่มชาติพันธุ์เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด เป็นภัยความมั่นคง และการมองว่ากลุ่มชาติพันธุ์ดัดไม่ทำลายป่า ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติต้องลดลง ซึ่งมายาคติทั้งหมดนี้นำมาสู่การที่พวกเราชาติพันธุ์นั้นต้องตกอยู่ภายใต้มาตรการนโยบาย และกฎหมายที่ต้องการควบคุม ถูกทำให้ต้องสยบยอม ชนชั้นนำไทยหล่อเลี้ยงพวกเราด้วย

โครงการสงเคราะห์ บิบบิให้การพัฒนาศักยภาพและการดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของเราทด
แคลงทุกที่

รูปแบบกลยุทธ์และวิธีการเรียกร้อง

ภาคี save บางกลอย ได้มีการเข้าไปพูดคุยปรึกษาหารือถึงปัญหาสาเหตุที่แท้จริงกับ
ชาวบ้านโดยตรงแล้วจึงนำมาเรียกร้องสิทธิด้วยวิธีการสร้างเพจ Facebook เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร
ในวงกว้างและมีการพูดปราศัยในเรื่องสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับกลุ่มชาวกะเหรี่ยงบางกลอย เพื่อให้
ประชาชนส่วนที่อยากช่วยเหลือมาร่วมชุมนุมเพื่อเรียกร้องสิทธิ เช่น

ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2565 กลุ่มภาคี save บางกลอยและกลุ่มผู้ชุมนุมขบวนการ
ประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (ขปส.) หรือ P-move จัดกิจกรรมตามหา พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์
โอชา นายกรัฐมนตรี เพื่อเรียกร้องให้แก้ไขปัญหาของชุมชนกะเหรี่ยงบ้านบางกลอย โดยกลุ่มผู้
ชุมนุมได้ปักหลักชุมนุมบริเวณแยกพาณิชยการ ยื่นข้อเรียกร้อง 15 ข้อถึงรัฐบาลในวันที่ 20
มกราคม 2565

ในวันที่ 9 สิงหาคม 2565 ได้ร่วมปราศรัยกับกลุ่มชาติพันธุ์ปลดแอก ที่อ่างแก้ว
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในเรื่องทีกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยต้องเผชิญกับการประกอบสร้างมายา
คติกดขี่อย่างน้อย 3 ประเด็น ได้แก่ การมองว่ากลุ่มชาติพันธุ์เป็นคนต่างด้าว ไม่ใช่คนไทย การมอง
ว่ากลุ่มชาติพันธุ์เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด เป็นภัยความมั่นคง และการมองว่ากลุ่มชาติพันธุ์ตัดไม้
ทำลายป่า ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติต้องลดลง ซึ่งมายาคติทั้งหมดนี้นำมาสู่การที่พวกเรากลุ่มชาติ
พันธุ์นั้นต้องตกอยู่ภายใต้มาตรการ นโยบาย และกฎหมายที่ต้องการควบคุม ถูกทำให้ต้องสยบยอม
ชนชั้นนำไทยหล่อเลี้ยงพวกเราด้วยโครงการสงเคราะห์ บิบบิให้การพัฒนาศักยภาพและการดำรงไว้
ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของเราทดแคลงทุกที่ “ที่ผ่านมา พวกเราถูกละเมิดสิทธิความเป็นคน
อย่างน้อย 6 สิทธิ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิทางวัฒนธรรมและการศึกษา สิทธิในการจัดการที่ดินและ
ทรัพยากรธรรมชาติ สิทธิในสัญชาติและการกำหนดตนเอง สิทธิในความเสมอภาคและไม่ถูกเลือก
ปฏิบัติ สิทธิในการมีส่วนร่วม รวมถึงสิทธิในการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานจากรัฐ คุณภาพชีวิตของเรา
บนผืนแผ่นดินนี้ก็ไม่ต่างอะไรจากการเป็นพลเมืองชั้นสอง มีค่าแค่ในสวนสัตว์มนุษย์ ให้คนเมืองได้
รับชมรื่นเริงใจ หาใช่เคารพในความต่างของพวกเราอย่างแท้จริง”

กลุ่มบางกลอยคืนถิ่น ได้มีการเรียกร้องผ่านกรณียื่นหนังสือ การจัดกิจกรรม การชุมนุม
รวมถึงมีตั้งเพจ Facebook เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆของกลุ่มอีกด้วย

14 ธันวาคม 2564 มีการยื่นข้อเรียกร้องของกลุ่มบางกลอยคืนถิ่นต่อ นายอนุชา นาคาศัย
รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีพี่น้องชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยที่ได้รับผลกระทบจาก

การละเมิดสิทธิที่ดินทำกินมาเป็นผู้ยื่น และภาคี #Saveบางกลอย ก็ได้มาร่วมเรียกร้องไม่ยอมรับการแต่งตั้งนายวรารุท ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มาดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการแก้ไขปัญหาของประชาชนบางกลอย เนื่องจากวรารุทและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นคู่ขัดแย้งโดยตรงของชาวบ้าน การที่มาดำรงตำแหน่งนี้จึงผิดจากหลักการจัดการความขัดแย้งอย่างสันติ เพราะทั้ง 2 กลุ่มมองว่านายวรารุท ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาอันเคารพความหลากหลายในมิติของสังคมพหุวัฒนธรรม ที่ผ่านมาทำงานแบบเข้าขามเย็นขาม ไม่เคยร่วมรับฟังปัญหาจากปากชาวบ้าน มีอคติกับพี่น้องชาติพันธุ์ ผลักดันการขึ้นมรดกโลกกลุ่มป่าแก่งกระจาน เพื่อปิดทางการพัฒนาในวิถีของการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่า

29 มกราคม 2565 'บางกลอยคืนถิ่น' บุกลายถือป้ายข้อความ "1 ปี บางกลอย ปัญหาที่ยังไม่ถูกแก้" จัดกิจกรรมตั้งแต่ลานหน้าหอศิลปวัฒนธรรม กรุงเทพฯ แหวนป้ายบนสกายวอล์ค แล้วเดินผ่านสยามก่อนจะถูกสกัดโดยเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ได้เผยแพร่ 3 ข้อเรียกร้องกลุ่ม 'บางกลอยคืนถิ่น' ในการเข้าร่วมการประชุมกับขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (ฟีมูฟ) อันประกอบด้วยส่วน 3 ข้อเรียกร้อง

1. ตั้งคณะกรรมการอิสระชุดใหม่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ปัญหาชุมชนกะเหรี่ยงบางกลอย อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี
2. ยุติคดีชาวบางกลอย 30 คน และภาคี Save บางกลอย 10 คน
3. แก้ พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 และกฎหมายลำดับรอง ที่ผ่านในยุค สนช. เป็นเผด็จการและละเมิดสิทธิชุมชนคนในป่า

ช่วงค่ำวันที่ 29 มกราคม 2565 ยังมีการจัดกิจกรรมเวทีเสวนา “1 ปี บางกลอย ปัญหาที่ยังไม่แก้”

10 สิงหาคม 2564 คนหนุ่มสาวในนามกลุ่ม ‘บางกลอยคืนถิ่น’ เดินทางไปยื่นหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) ขอให้อุทธรณ์คำสั่งให้ทุเลาการบังคับตามคำพิพากษารณิพลนายชัยวัฒน์ ลิมลีชิดอักษร

ฟีมูฟ หรือ ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (People Movement for a Just Society : P-Move) มีรูปแบบการเรียกร้องคือหลังจากแกนนำภาคประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์จากการชูงวงวางแผนต่อสู้ของกลุ่มต่างๆ หันมาจับเข้าด้วยกันอย่างจริงๆ จังๆ ก็ได้ข้อสรุปว่า ทุกเครือข่ายทั้งกลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่ต่างจังหวัดและเมืองหลวง ควรมารวมพลังกันเป็นขบวนการภาคประชาชนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อเกิดปัญหาใดขอให้ส่งกำลังพลมาร่วมกดดัน

อย่างพร้อมเพรียง เมื่อกลุ่มใหญ่ขึ้นข้อเรียกร้องอาจได้รับตอบสนองเร็วมากขึ้น และที่สำคัญ สื่อมวลชนจะได้สนใจเสนอข่าวแพร่ภาพกระจายออกไปให้สังคมได้รับความเดือดร้อนอย่างทั่วถึง

โดยในวันที่ 7 มีนาคม 2564 ที่ข้างทำเนียบรัฐบาล กลุ่มพีมูฟ (P-move) หรือขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม ร่วมอ่านแถลงการณ์ เรื่อง “กรณีบางกลอย กับความไร้น้ำยาในการแก้ไขปัญหาโดยรัฐบาล” ระบุว่า สืบเนื่องจากกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยรัฐ นำโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่กระทำต่อชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี หลังชาวบ้านบางกลอยล่าง 36 ครอบครัว ประมาณ 70 คน ได้อพยพกลับแผ่นดินเกิด ณ บ้านบางกลอยบน-ใจแผ่นดิน เมื่อเดือนมกราคม 2564

หลังจากนั้นปรากฏภาพการพยายามข่มขู่ คุกคามชาวบ้านอย่างหนัก ทั้งความพยายามที่จะผลักดันชาวบ้านกลับลงมาอีกครั้งผ่าน “ยุทธการพิทักษ์ป่าต้นน้ำเพชร” และล่าสุดคือการปฏิบัติการอันป่าเถื่อนเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2564 ที่มีการปฏิบัติการสนธิกำลังกันเข้าจับกุมชาวบ้านตามหมายจับ 30 ราย ในข้อหา “บุกรุก ก่อสร้าง แผ้วถาง ยึดถือครองครอง กระทำการใดๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิมแก่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยไม่ได้รับอนุญาต” ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 19 (1) ซึ่งจับกุมได้ 22 ราย ทั้งหมดถูกฝากขังที่เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง จังหวัดเพชรบุรีทันที นอกจากนั้นยังนำชาวบ้านกลับลงมาจากบางกลอยบน-ใจแผ่นดินทั้งหมด รวม 87 ราย

การปฏิบัติทั้งหมด เกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่มีบันทึกข้อตกลงเพื่อแก้ไขปัญหากรณีบางกลอย-ใจแผ่นดิน ลงนามโดยฝ่ายการเมืองและข้าราชการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผู้แทนจากขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (พีมูฟ) ภาคิ #SAVEบางกลอย และผู้แทนชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอย รวมทั้งมีการแต่งตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาของชาวกะเหรี่ยงบางกลอย จ.เพชรบุรี

ปักหลักชุมนุม ตั้งแต่วันที่ 20 มกราคม 2565 เป็นต้นมา เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา แก้ไขปัญหาเชิงนโยบาย 15 ข้อ เนื่องจากการติดตามการแก้ไขปัญหาตามกลไกต่างๆ ติดขัดเพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐ อ้างกฎหมายและนโยบาย นั้น

วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2565 ภาคิ save บางกลอย และกลุ่มผู้ชุมนุมขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (ขปส.) หรือพีมูฟ จัดกิจกรรมประกาศตามหา พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ซึ่งตรงกับวันประชุมคณะรัฐมนตรีประจำสัปดาห์ เพื่อเรียกร้องให้แก้ไขปัญหาของ

ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านบางกลอยโดยกลุ่มผู้ชุมนุมได้ปักหลักชุมนุมบริเวณแยกพาณิชยการ ยื่นข้อเรียกร้อง 15 ข้อ ถึงรัฐบาล

ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม หรือ พีมูฟ รวมทั้งพี่น้องจากกลุ่มบางกลอยคืนถิ่น ได้กลับมารวมตัวกันเคลื่อนไหวอีกครั้ง โดยยืนยันหลักการ “ทวงสิทธิ สร้างอำนาจกำหนดชีวิตประชาชน” ในขณะที่กลุ่มพี่น้องบางกลอยได้รับคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหา อย่างไรก็ตามก็ตามเวลาผ่านไปเกือบหนึ่งปีแทบไม่มีการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ไหนคืบหน้า ช้ำยังถูกคุกคามอย่างหนักมากขึ้นเรื่อย ๆ ความขัดแย้งในพื้นที่ยังคงดำเนินต่อไป ท่ามกลางสถานการณ์ที่หน่วยงานรัฐพยายามผลักดันกฎหมายและนโยบายที่จะกระทบกับวิถีชุมชน

การกลับมาครั้งนี้ จึงคล้ายกับการมาทวงสัญญา แต่เป็นการยกระดับให้เป็นการ “ทวงสิทธิ” โดยการชู 15 ข้อเรียกร้องเชิงนโยบายเพื่อให้การเรียกร้องครั้งนี้ครอบคลุมประชากรหลากหลายกลุ่ม เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ พี่น้องต้องเดินทางไกลมาจากต่างจังหวัดมานอนอยู่บนถนน ตากแดด ตากฝน ฝุ่นควัน มลภาวะ ทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อการทวงสิทธิที่ดินพิงมีในฐานะมนุษย์ “สิทธิ” ที่ถูกรัฐไทยพรากไปอย่างยาวนานหลายชั่วอายุคน

สิ่งที่เกิดขึ้นทั้งบรรยากาศความพยายามในการควบคุมฝูงชน การใช้กำลังเจ้าหน้าที่ คส. การวางแผนรวบรัดหนาม ตลอดจนการมีหมายเรียกครั้งนี้ กลับยิ่งซ้ำเติมหนัก สะท้อนภาพชัดว่า “สิทธิอันพึงมี” ไม่มีทางเกิดขึ้นได้จริงในบรรยากาศการเมืองแบบเผด็จการเช่นนี้ เพราะนอกจากจะไม่ได้รับสิทธิแล้ว ยังถูกกระทำการย่ำยีซ้ำด้วยเครื่องมือทางกฎหมายแบบนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า เหตุการณ์เช่นนี้เคยเกิดขึ้นแล้วเมื่อปีที่แล้วกับกลุ่มภาคี #SAVEบางกลอย และเครือข่ายจะนะรักษถิ่นเช่นกัน

กลุ่มชาติพันธุ์ปลดแอกมีการประสานงานร่วมกับภาค saveบางกลอย ซึ่งเป็นกลุ่มที่ช่วยสำหรับชาวบางกลอยโดยเฉพาะแต่กลุ่มชาติพันธุ์ปลดแอกเน้นเรียกร้องสิทธิมนุษยชนทั่วประเทศให้กับกลุ่มชาติพันธุ์โดยให้กลุ่มชาติพันธุ์ที่พบเจอปัญหาเรียกร้องปัญหาผ่านทางเพจ Facebook หรือบุคคลในกลุ่มชาติพันธุ์ปลดแอกพบเจอกับปัญหาด้วยตนเอง และรวบรวมข้อมูลเพื่อเรียกร้องสิทธิซึ่งวิธีเรียกร้องสิทธิจะมีการปราศรัยต่าง ๆ และยื่นข้อเรียกร้องให้ผู้สนับสนุนเห็นด้วยเข้าร่วมช่วยกัน เช่น ชาติพันธุ์ปลดแอก ขอนำเสนอเจตนารมณ์และข้อเรียกร้องถึงพรรคก้าวไกล ในฐานะพรรคฝ่ายค้าน ที่แสดงความพยายามในการผลักดันนโยบายด้านชาติพันธุ์เป็นพรรคแรก เพื่อให้รับไว้พิจารณาและทบทวนรายละเอียดบางส่วน สู่การแก้ไขปัญหาชาติพันธุ์อย่างถอนรากถอนโคนควบคู่ไปกับการสร้างฐานทางนโยบายรองรับ ทั้งในวันที่ 9 สิงหาคม 2565 ได้ร่วมปราศรัยกับภาคีsaveบางกลอย ที่อ่างแก้วมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในเรื่องที่กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยต้องเผชิญกับการประกอบสร้างมายาคติกดขี่

สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากการเรียกร้อง

หลังการประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2565 ครม.เห็นชอบแนวทางการแก้ไขปัญหของขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (ขปส.) หรือ P-Move ตามที่คณะกรรมการแก้ไขปัญหของขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรมเสนอ โดยมีประเด็นข้อเรียกร้องของ ขปส. จำนวน 15 กรณี สรุปได้ดังนี้

1. เห็นชอบในหลักการตามข้อเสนอของ ขปส. กรณีให้ยกระดับโฉนดชุมชนให้เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดที่ดินตามมาตรา 40 (4) ของพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ.2562 โดยมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติรับหลักการดังกล่าวไปพิจารณานำเสนอคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เพื่อพิจารณาการยกระดับการจัดที่ดินในรูปแบบโฉนดชุมชนรูปแบบหนึ่งของการจัดการที่ดินต่อไป

2. มอบหมายคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาด้านคดีความกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม กับคณะทำงานศึกษาร่างกฎหมายว่าด้วยการนิรโทษกรรมแก่ราษฎรซึ่งได้รับความเสียหายหรือได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามนโยบายของรัฐ ไปศึกษากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อพิจารณาว่าคดีต่างๆ เข้าข่ายการนิรโทษกรรมตามพระราชกฤษฎีกา หรือไม่

3. มอบหมายให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รองประธานกรรมการแก้ไขปัญหานำข้อเสนอของ ขปส. ไปหารือกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อรับไปพิจารณาแนวทางการดำเนินการในการทบทวนพระราชบัญญัติ เช่น ร่างกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ร่างกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2562

4. เห็นชอบในหลักการตามข้อเสนอของ ขปส. ดังนี้

(1) ให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้การรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) ใช้มติคณะกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทยเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2543 มาเป็นนโยบายในการแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยชุมชนผู้มีรายได้น้อยในที่ดินของ รฟท.ทั่วประเทศ

(2) ให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้ รฟท. ใช้มติอนุกรรมการแก้ไขปัญหที่ดินที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงคมนาคม เป็นแนวทางแก้ปัญหาชุมชนผู้มีรายได้น้อยที่ถูก รฟท. ฟ้องร้องดำเนินคดี ให้สามารถเช่าที่ดินเดิมที่อาศัยอยู่ในลักษณะสัญญาเช่าที่ดินชั่วคราวระยะเวลา 1 ปี ในอัตราค่าเช่า 20 บาทต่อตารางเมตรต่อปี หากไม่สามารถดำเนินการได้โดยเร็ว ให้ รฟท. ไปแถลงต่อศาลเพื่อชะลอ

การดำเนินคดีระหว่างการดำเนินการทำสัญญาเช่าชั่วคราว กรณีสิ้นสุดแล้วให้ รพท. จัดหาพื้นที่รองรับใกล้เคียงกับชุมชนระหว่างรอที่อยู่อาศัยแห่งใหม่

(3) ให้คณะกรรมการมีมติให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดำเนินการเสนอโครงการแก้ไขปัญหาประชาชนผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาระบบรางต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีในระยะต่อไปโดยเร่งด่วน

(4) มอบหมายให้คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงคมนาคม ตรวจสอบรายชื่อชุมชนที่อยู่อาศัยในที่ดินของ รพท. เพิ่มเติมและพิจารณาแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินการตามข้อเสนอของ ขปส. และมอบหมายให้ รพท. ไปหารือร่วมกับ ขปส. เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาเป็นรายกรณีไปตามมติคณะกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2543

5. มอบหมายให้กระทรวงวัฒนธรรมและศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) รับไปเร่งรัดดำเนินการผลักดันร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ ฉบับที่ร่างโดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ และชนเผ่าพื้นเมือง พ.ศ. (ฉบับประชาชนที่เข้าชื่อเสนอกฎหมาย 16,559 รายชื่อ (ฉบับของ ขปส.)) รวมทั้งร่างฉบับที่เกี่ยวข้องด้วย

6. มอบหมายให้สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (บจธ.) ไปหารือร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) เพื่อพิจารณากรณีขอให้แก้ไขพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน และรับประเด็นข้อเสนอของ ขปส. ไปศึกษาแนวทางการดำเนินการตามโมเดลโครงการนำร่องธนาคารที่ดิน 5 พื้นที่

7. รับไปแก้ไขประเด็นปัญหาการเข้าถึงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ทะเบียนบ้าน และปรับปรุงที่อยู่อาศัย โดยพิจารณาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการเข้าถึงระบบสาธารณูปโภคต่อไป

8. เห็นชอบให้ปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการศึกษาร่างกฎหมายว่าด้วยการนิรโทษกรรมแก่ราษฎรซึ่งได้รับความเสียหายหรือได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามนโยบายของรัฐ และคณะกรรมการแก้ไขปัญหาและศึกษาแนวทางจัดที่ดินทำกินให้กับชุมชนในรูปแบบโฉนดชุมชนภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ

9. มอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี พิจารณาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก ตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

10. มอบหมายให้หน่วยงานที่ดูแลที่ดินของรัฐทุกประเภทเร่งรัดการแก้ไขปัญหาที่ดินของรัฐ โดยมีการกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินการและการรายงานผลที่ชัดเจนต่อไป และมอบหมายให้คณะกรรมการประสานงานเร่งรัดติดตามการแก้ไขปัญหาของ ขปส. รับประเด็นข้อเสนอ ขปส. ไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

11. มอบหมายให้คณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกินและพื้นที่ทางจิตวิญญาณของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวมลายูและชาวกะเหรี่ยง พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับการยกระดับแก้ไขปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลและชาวกะเหรี่ยงของ ขปส. ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ หากเห็นว่าเหมาะสมขอให้เสนอความเห็นประกอบด้วยว่า คณะกรรมการกลางที่จะพิจารณาให้มีการแต่งตั้งขึ้นนั้น ควรมีบทบาท ภารกิจและองค์ประกอบอย่างไร และมอบหมายฝ่ายเลขานุการจัดทำร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนฟื้นฟูวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลและชาวกะเหรี่ยง ร่วมกับของ ขปส. และเสนอต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป

12. รับทราบข้อเรียกร้องของกลุ่มบางกลอยคืนถิ่นแล้ว และขอให้แจ้งให้คณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน รวมทั้งการพัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพชีวิตชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บ้านบางกลอย ทราบข้อเรียกร้องของ ขปส.

13. มอบหมายให้คณะกรรมการศึกษาและแก้ปัญหาเกี่ยวกับสถานะและสิทธิของบุคคลเร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านสถานะและสิทธิของบุคคลตามแนวทางที่คณะกรรมการฯ มีมติที่ประชุมเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2564 และตามที่กรมการปกครองได้กำหนดไว้ รวมทั้งรับประเด็นข้อเสนอของภาคประชาชนไปพิจารณาประกอบการดำเนินการต่อไปด้วย

14. เห็นชอบตามข้อเสนอของ ขปส. ด้านนโยบายรัฐสวัสดิการ จำนวน 2 กรณีได้แก่ ระบบบำนาญประชาชน และเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด 0 – 6 ปี อีกทั้งเห็นชอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงมหาดไทย รับไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

15. มอบหมายให้คณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กับคณะกรรมการร่วมระหว่างภาคราชการและผู้แทนเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการของรัฐ เช่น โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยผึ่งแดง จังหวัดอุบลราชธานี โครงการแก้มลิงทุ่งทับโน จังหวัดนครศรีธรรมราช โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่มอก จังหวัดลำปาง โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำรี จังหวัดอุดรธานี โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่

ยาว จังหวัดลำปางและโครงการผืนน้ำยม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้เร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยมีกรอบระยะเวลาการดำเนินการที่ชัดเจนและรายงานผลให้คณะกรรมการทราบต่อไป

ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2565 พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานกรรมการแก้ไขปัญหาของขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (พีมูฟ) ลงนามคำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาพีมูฟ ที่ 1/2565 เรื่อง การแก้ไขปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการประสานงานเร่งรัดติดตามการแก้ไขปัญหาของพีมูฟและขับเคลื่อนนโยบาย 9 ด้าน เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการประสานงานแก้ไขปัญหาและขับเคลื่อนนโยบายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2565 พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ทำการลงนามในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาชุมชนกะเหรี่ยงบางกลอย โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการศึกษา รวบรวมปัญหา และตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับชุมชนชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บ้านบางกลอย เสนอแนวทางแก้ไขปัญหามีเกี่ยวข้องกับคดีปกครองคดีอาญา และคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับชุมชนชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บ้านบางกลอย ให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เร่งรัด ติดตามผลการดำเนินงานของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งรายงานผลการดำเนินการ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี แต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานได้ตามความเหมาะสม เชิญผู้แทนส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐและบุคคล เข้าร่วมประชุมชี้แจงข้อเท็จจริงและให้ข้อมูล รวมทั้งจัดส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาเสนอแนวทางแก้ไขปัญห และปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

สรุป

สิ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ใจแผ่นดินและบางกลอยบนคือ ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐและชาวกะเหรี่ยงบางกลอย ที่ยืดเยื้อยาวนาน จนเกิดการรวมกลุ่มขึ้นมาขัดขืนคำสั่งของภาครัฐโดยเริ่มแรกเกิดจากชาวบ้านที่ลุกขึ้นมาเรียกร้องความเป็นธรรมจากการกระทำของภาครัฐที่มีการใช้ความรุนแรงในการเข้ายึดพื้นที่ป่าจากชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ต่อมาภาคประชาสังคมต่างๆเกิดขึ้นมาเพื่อช่วยในการเรียกร้องความเป็นธรรมครั้งนี้ โดยมีกลุ่มภาคประชาสังคมที่เป็นกลุ่มแกนนำสำคัญอยู่ คือ กลุ่มบางกลอยคืนถิ่น ภาคี save บางกลอย กลุ่มพีมูฟ กลุ่มชาติพันธุ์ปลดแอก เหล่านี้คือภาคประชาสังคมที่มาร่วมเคลื่อนไหวเรียกร้องในเหตุการณ์ครั้งนี้ และทุกกลุ่มก็มีเป้าหมายร่วมกันคือการเรียกร้องสิทธิให้แก่ชาวกะเหรี่ยงบางกลอย และจากการศึกษาในประเด็นของรูปแบบการเรียกร้องของภาคประชาสังคมเหล่านี้ พบว่า ในทุกกลุ่มมีการเรียกร้อง คือ การยื่นเสนอผ่าน

หน่วยงานต่างๆ การจัดเวทีเสวนา การจัดกิจกรรม ณ สถานที่ต่างๆ รวมถึงยังมีการชุมนุมประท้วง จนเกิดการปะทะกับเจ้าหน้าที่ และสิ่งหนึ่งที่ภาคประชาสังคมทุกกลุ่มใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์คือสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะ FACEBOOK แฟนเพจ ซึ่งนี่เป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญในการแจ้งข่าวสาร นัดหมายรวบรวมผู้คน อีกทั้งยังทำให้ประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับชาวกะเหรี่ยงบางกลอยได้รับความสนใจเป็นวงกว้าง และเกิดเป็นกระแสในสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ ด้วยกระแสสังคมที่เกิดขึ้น ทำให้ภาครัฐต้องเร่งที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และถึงแม้ว่าจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหา แต่ด้วยปัญหานี้เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานซึ่งกินเวลาหลายปีแล้ว ก็ยังไม่มีแนวโน้มว่าจะจบลงเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาแบบค่อยเป็นค่อยไปซึ่งแน่นอนว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจากเหตุการณ์นี้คือชาวกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มบางกลอยและเครือข่ายภาคประชาสังคม ในการเรียกร้องความยุติธรรมด้านสิทธิมนุษยชน ในประเด็น รูปแบบวิธีการและกลยุทธ์ในการเรียกร้อง ทำให้ผู้ศึกษาได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงบางกลอยรวมถึงชาติพันธุ์ต่างๆ ที่ต้องใช้ชีวิตอยู่กับป่า หรือผู้ซึ่งใช้ชีวิตกับปามาทั้งชีวิต ซึ่งผู้คนเหล่านี้ควรที่จะได้รับการดูแลการปฏิบัติจากภาครัฐอย่างเท่าเทียม ถูกต้องและเหมาะสม และได้รู้ถึงต้นสายปลายเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับชาวกะเหรี่ยงบางกลอย อีกทั้งได้ความรู้เกี่ยวกับภาคประชาสังคมต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์ครั้งนี้ ว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร มีความต้องการหรือจุดประสงค์อะไรในการรวมตัวเป็นภาคประชาสังคม ทั้งนี้ยังทำให้ได้เข้าใจถึงการที่ภาคประชาสังคมเหล่านี้ได้เข้ามามีบทบาทในเหตุการณ์ครั้งนี้ว่าทำไมกลุ่มเหล่านี้ต้องออกมาเรียกร้องเพื่อชาวกะเหรี่ยงบางกลอย รวมถึงได้เห็นมุมมองของนักวิชาการ นักการเมือง นักเคลื่อนไหวต่างๆ ที่ได้แสดงความคิดเห็นและยังมีการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา จากบทความที่ได้รับรวบรวมมาสรุปเป็นงานชิ้นนี้ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้ความรู้ในหลากหลายแง่มุม แต่สุดท้ายแล้วทุกแง่มุมก็ถูกเสนอเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนี้

เอกสารอ้างอิง

ภัทรมน สุวพันธุ์ และสุธี ประศาสน์เศรษฐ. (2563). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยกระบวนการตกขอบและปฏิภณการต่อต้านรัฐและทุนของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา.8(2),48-78

- ทิพย์วิมล ศิริบุพผ, พรพรรณ กาญจนาวีวัฒน์. (2562). แผ่นดินกลางใจกะเหรี่ยงแก่งกระจาน. หนังสือ. ห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
- ประชาชาติธุรกิจ. (2564). ที่มา#saveบางกลอย หลากเรื่องทีกลุ่มชาติพันธุ์อยากให้เราเข้าใจ. เข้าถึงได้จาก <https://www.prachachat.net/politics/news-618505>
- เพจ Facebook บางกลอยคืนถิ่น.(2564).บางกลอยคืนถิ่น.เข้าถึงได้จาก <https://www.facebook.com/102112942389381/posts/pfbid0oeaDTnjexJpyVnfpxGpxUmLFQNS1dpr2GsLocPh5trceR16Sgi48gBLQv9M8sSCXL/>
- วิศรุต. (2564). สรุปทุกอย่างให้เข้าใจ#saveบางกลอย เรื่องราวการต่อสู้ระหว่างอำนาจรัฐกับชาวกะเหรี่ยง.เข้าถึงได้จาก <https://workpointtoday.com/explaine/>
- วีรพงษ์ สุนทรฉัตรวัฒน์. (2565). การกลับมาของชัยวัฒน์ การกลับบ้านของบางกลอย. เข้าถึงได้จาก <https://plus.thairath.co.th/topic/speak/101931>
- ศิริลักษณ์ แสงผล. (2565). ภาควิชาบางกลอย ตั้งคำถามนโยบาย “ทางคืนผืนป่า” ประชาชนได้อะไร. เข้าถึงได้จาก <https://thecitizen.plus/node/58010>
- สุทธิพัฒน์ คณิตกุล. (2564). เทียบ 10 ข้อเท็จจริงของรัฐกับประชาสังคมในวงเสวนา “ปัญหาการตีความกฎหมายกรณีชาวบ้านบางกลอย”.เข้าถึงได้จาก <https://thematter.co/social/quickbite-10-fact-about-bangkoii/138035>
- สำนักข่าวอิศรา. (2565). นายกรัฐมนตรีมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอิสระสอบข้อเท็จจริง-แก้ไขปัญหากะเหรี่ยงบางกลอย โดยมี 'อนุชา' นั่งเป็นประธาน ขณะที่ 'ประวิตร' ลงนามแก้ไขปรับปรุงองค์ประกอบคณะอนุฯ ของพมูฟ-ขับเคลื่อนนโยบาย 9 ด้าน.เข้าถึงได้จาก <https://www.isranews.org/article/isranews-short-news/106315-Isranews-3.html>
- Amnesty International. (2565). ใจแผ่นดิน แผ่นดินกลางใจปกาเกอะญอ. เข้าถึงได้จาก <https://www.amnesty.or.th/latest/blog/1000/>
- WorkpointTODAY. (2565). ภาควิชาบางกลอย-กลุ่มพมูฟ จัดกิจกรรมตามหาพล.อ.ประยุทธ์เผชิญหน้าเจ้าหน้าที่หน้าทำเนียบ. เข้าถึงได้จาก <https://workpointtoday.com/pmove/>